

JUBILEA

K ŠEDESÁTINÁM MILANA SUCHOMELA

Šedesát let života PhDr. Milana Suchomela, CSc., je spjato s Brnem a čtyřicet let s filozofickou fakultou Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, kde působí jako odborný asistent na katedře české a slovenské literatury a literární vědy.

Milan Suchomel se narodil 13. 7. 1928 v Brně a po maturitě na zdejším 3. státním reálném gymnáziu tu studoval v letech 1947—1951 na filozofické fakultě obor čeština-filozofie. Ve školním roce 1951—1952 vyučoval na středních školách na Valašskokloboucku (ve Francově Lhotě a ve Štítané nad Vlárí) a ve školním roce 1952—1953 ve státním kursu pro přípravu pracujících na vysoké školy na Hostýně. V roce 1953 se už vrátil na filozofickou fakultu; po krátkém působení ve funkci asistenta na katedře slavistiky přešel na katedru českého a slovenského jazyka a literatury. Od vzniku dvou bohemistických kateder působí potom Milan Suchomel na katedře literárněvědné, jako odborný asistent od roku 1959. V roce 1966 se stal doktorem filozofie a v roce 1973 kandidátem věd o umění, v obou případech na základě svých studií o české próze od počátku dvacátého století do současnosti.

Od začátku svého literárněvědného působení dodnes se Milan Suchomel věnuje především české literatuře dvacátého století, kterou sleduje na pozadí literatur cizích a v souvislosti s nimi jako součást kulturních dějin. Z nich pro svou práci bere podněty zejména z filozofie a psychologie. Živý zájem o kulturu v jejím celku a bytostná potřeba proniknout do různých humanitních disciplín spolu s výbornými jazykovými znalostmi se staly předpokladem pro Suchomelovo sžití s teoretickou částí literární vědy. Svědčí o tom jeho literárněkritické a literárněhistorické práce, literární teorie samé se však Suchomel ve větší míře autorsky nevěnoval: odváděla jej od toho zřejmě autokritičnost jako aspekt jeho ironického espritu kritického.

Po třech desítkách let svého literárněkritického působení je Milan Su-

chomel znám jako vynikající literární kritik, autor dlouhé řady recenzí, věnovaných především současné próze, řidčeji též poezii a literární vědě, a s recenzemi často souvisejících esejů, většinou esejistických studií některého charakteristického problému části soudobé literatury. Hodnota této Suchomelovy produkce je jak v jejích sondách, tak v zobecněních, k nimž autor pravidelně míří, varuje se ukvapených generalizací. Vyhraňenou podobu brzy získává Suchomelův kritický styl, věcný, podle potřeby ironický a sarkastický, bez žurnalistických klíšé, jen zřídka echem opisující kritikovi blízký prvek v posuzovaném díle a přesný až k pedantičnosti.

Suchomelův stálý zájem o současné literární dění se projevuje jak kritickým působením v literárních periodikách a denním tisku, tak předmluvami a doslovy i činností spolkovou a redakční. Připomínáme tu Suchomelovu práci ve Svazu československých spisovatelů, v redakční radě Hosta do domu a v ediční radě Bloku, lektorskou spolupráci s nakladatelstvími Blok a Československý spisovatel i účast v porotách literárních a literárněvědných soutěží.

Na rozdíl od svých prací literárněkritických, které nemohly nepostihnout také literaturu efemérní, věnoval se Milan Suchomel ve svých literárněhistorických studiích a člancích především výrazným osobnostem: Marii Pujmanové, Karlu Čapkovi, Karlu Konrádovi, Josefu Horovi, Jarmile Glazarové, autorům historického románu šedesátých a sedmdesátých let, Bedřichu Václavkovi a Jiřímu Mahenovi. V těchto statích se spojuje kritikova potřeba analýzy s přesvědčením historika o její nenahraditelnosti a prvotnosti. Jako charakteristická se v uvedené souvislosti tedy jeví absence příležitostných medailónů v Suchomelově bibliografii, s dvěma staršími výjimkami krátkých portrétů K. M. Čapka-Choda a Jiřího Mahena, k jejichž dílu se ostatně Suchomel autorsky ještě vrátil.

Svůj trvalý zájem věnoval Milan Suchomel Bedřichu Václavkovi a Jiřímu Mahenovi, dvěma zdrojným osobnostem české meziválečné literatury, jejichž interpretace aktivizuje, jak to odpovídá Suchomelově badatelské zálibě, vykladačův historický, teoretický a filozofický fundament. Skupina václavkovských studií, vzniklá v šedesátých a sedmdesátých letech, sleduje především Václavkovo pojetí některých literárních směrů, častěji socialistického realismu, jeho výkladu ze zahraničních zdrojů i zkušeností soudobé české literatury, a historicko-typologický vztah Václavkových literárněvědných koncepcí ke koncepcím jeho různou měrou příbuzných současníků, A. V. Lunačarského a F. X. Šaldy. Se Suchomelovým studiem a výkladem Václavka souvisejí jubilantovy samostatné příspěvky k literární teorii.

Osm mahenovských studií, vznikajících od konce sedmdesátých let, zkoumá objektivní a subjektivní typologii Mahenova díla a Mahenovu osobnost na polaritě v nich obsažených prvků avantgardy a romantismu, detailní aspekty tvorby, recepce i tvaru. Zejména mahenovský soubor, tvořící dnes základ pro vědeckou monografii, dokládá Suchomelovo náročné pojetí literárněhistorické syntézy, budované na základě vlastních analýz.

Vědeckou závažnost mají také Suchomelovy čtenářské výběry z díla Lva Blatného a Otakara Theera, opatřené pořadatelovými doprovodnými

statěmi, i další knihy, na nichž se jubilant autorsky podílel. Soustavnou literárněhistorickou syntézu dějin moderní české literatury provedl Milan Suchomel ve svých kapitolách kolektivně zpracovaných učebních textů.

Všechny Suchomelovy literárněhistorické práce vykazují přednosti jasného, soustředěného výkladu, přesvědčivé argumentace a koncentrace k tématu; v jejich lapidárním stylu je funkčně zužitkováno i kritikovo umění aforistické zkratky. Tato souvztažnost souvisí se Suchomelovým pojetím zdánlivě uzavřených časových period jako jeviště kulturně aktuálního dění, podněcujícím tedy nové hierarchizace, nová kritická stanoviska.

Ve výuce byl dr. Suchomel pověřen na všech formách studia zejména vedením přednášek a seminářů o dějinách české literatury dvacátého století a přednáškami a semináři věnovanými literární kritice; v začátcích svého působení na filozofické fakultě vedl též seminář k teorii literatury. Pro přednášky dr. Suchomela je vedle obvyklé náročnosti a přehlednosti příznačná pedagogická instruktivnost. Ta se v plné míře projevuje také v jeho seminářích, aktivizujících studenty k zaujímání jejich vlastních literárněvědných postojů na základě materiálového a teoretického zvládnutí historické a teoretické problematiky. Jako náročný a právě pro svou erudici a náročnost vyhledávaný učitel vedl dr. Suchomel množství diplomových a závěrečných prací a prací připravovaných pro soutěž v rámci studentské vědecké odborné činnosti.

S vědeckou a pedagogickou prací Milana Suchomela souvisí jeho dlouholetá odborná a popularizační práce ve vedení brněnských poboček Socialistické akademie a Literárněvědné společnosti i další, především přednášková činnost jak na vědeckých konferencích, tak pro společenské a kulturní instituce.

Podnětnost odborné práce Milana Suchomela tady pramení ve vzájemném prostupování její složky historické, kritické a teoretické, k nimž duchem mladý šedesátník přistupuje se stejnou odpovědností. Mnoho času a energie věnuje dr. Suchomel, jako každý dobrý pedagog, práci pro studenty a se studenty, jimž na úkor času pro svou vědeckou práci poskytoval a poskytuje cenné podněty pro jejich další práci vědeckou, pedagogickou i uměleckou.

Ve fázi recepcie, pro moderní literární vědu v mnohém určující, jeví se tedy Milan Suchomel v době svých nemilovaných šedesátní jako nezištný původce všech uvedených aktivit, šířící kolem sebe atmosféru pracovní zaujatosti a odpovědného optimismu. Jménem jeho spolupracovníků, přátel, žáků a čtenářů přejeme jubilantovi do dalších let šťastné trvání a stupňování této mnohostranné tvorby.

Jiří Kudrnáč

Z PRACÍ MILANA SUCHOMELA

STUDIE, ČLÁNKY, STATI

- Zápas o skutečnost (Kritické poznámky k próze Marie Pujmanové).* In: Dokořán, almanach mladé literatury. Brno, Krajské nakladatelství v Brně 1957, s. 98—105.
- Pragmatismus a prozaické začátky Karla Čapka.* In: Franku Wollmanovi k sedmdesátinám. Sborník prací. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1958. s. 359—389.
- Básník všedního života?* Host do domu, 5, 1958, č. 12, s. 548—550.
- Poezie snu a poezie skutečnosti.* Host do domu, 6, 1959, č. 10, s. 459—461.
- Stoletý K. M. Čapek-Chod.* Host do domu, 7, 1960, č. 2, s. 89.
- Zpěv revolty a smíření.* Host do domu, 7, 1960, č. 8, s. 272—274.
- Konferencia o vzniku a vývine socialistického realizmu v slovenskej literatúre.* (Diskusní příspěvek.) Slovenská literatúra, 7, 1960, č. 3, s. 290—292.
- Obrádky radosti žít.* Zlatý máj, 5, 1961, č. 9, s. 385—388.
- Naturalismus, ismy, socialistický realismus.* Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 11, 1962, řada literárněvědná (D), 9, s. 5—17.
- Proudy a zátoky současnosti.* Plamen, 5, 1963, č. 2, s. 110—112.
- Jak se projevují zákonitosti při formování a vývoji socialistického realismu v jednotlivých slovanských literaturách?* In: Slavjanskaja filologija. Materiali za V meždunaroden kongres na slavistike. Sofia, Izdatelstvo NA BAN 1963, tom II, s. 175—176.
- Tvorbou ke skutečnosti (Bedřich Václavek a F. X. Šalda ve dvacátých letech).* In: Bedřich Václavek. Brno, Krajské nakladatelství v Brně 1963, s. 61—73.
- Jiří Mahen.* In: Kulturně politický kalendář 1962. Praha, Orbis 1961, s. 143—144.
- Skutečnost zrozená z přeludů.* Host do domu, 10, 1963, č. 7, s. 299—301.
- Nadbytek míru pod tuzemskými olivami.* Plamen, 5, 1963, č. 10, s. 106—108.
- Cesty k dospělosti.* In: Cesty k dnešku. Brno, Krajské nakladatelství v Brně 1964, s. 9—28.
- Cesty k dospělosti.* Host do domu, 10, 1963, č. 8 a 9, s. 316—321 a 376—378.
- Cesty k dospělosti.* In: Kritická ročenka Pro a proti 1963. Praha, Československý spisovatel 1964, s. 82—95.
- Avangarda mezi surrealismem a socialistickým realismem.* Václavkova Olomouc 1962. Ostrava, Krajské nakladatelství v Ostravě 1964, s. 72—75.
- Nikdo za nic nemůže.* Host do domu, 11, 1964, č. 1, s. 52—55.
- Próza debutující.* Plamen, 6, 1964, č. 2, s. 142—145.
- Průlom byl učiněn.* Literární noviny, 11, 1964, č. 26, s. 4.
- O potřebě mýtů.* Plamen, 7, 1965, č. 1, s. 66—72.
- O potřebě mýtů.* In: Cesty k dnešku II. Brno, Blok 1966, s. 9—37.
- Próza nad nulou.* Host do domu, 12, 1965, č. 5, s. 36—40.
- Proměny české prózy. [Účast v diskusi.]* Literární noviny, 15, 1966, č. 10, s. 3 a 5.
- O potřebí míta.* Izraz, 11, 1967, č. 4—5, s. 412—431.
- Hráči Orientace,* 2, 1967, č. 5, s. 7—19.
- En litteratur i bevegelse.* Vinduet, 21, 1967, č. 1, s. 49—54.
- Rozmezí bez záruk.* Host do domu, 15, 1969, č. 13, s. 10—18.
- Všednost pomocná a bezmocná.* Host do domu, 15, 1969, č. 14, s. 26—30.
- Literatura žádostivá života.* Host do domu, 17, 1970, č. 5, s. 36—38.
- Bedřich Václavek a některé otázky marxistické literární kritiky.* Universitas, 4, 1971, č. 4, s. 26—29.
- Bedřich Václavek a některé otázky marxistické literární kritiky.* In: Padesát vítězných let. Brno, UJEP 1973, s. 135—137.
- Cesty a bezcestí. Trojice próz z roku 1969.* In: Literárněvědné studie. Brno, UJEP 1972, s. 209—222.
- Přítomnost českého románu o minulosti. (Dvě interpretace a pokus o zařazení.)* Sborník prací filozofické fakulty brněnské university, 24, 1975, řada literárněvědná (D), 22, s. 43—55.

- Václavek a Lunačarskij. (Několik poznámek a srovnání.)* In: Literatura, umění a revoluce. Sborník vědeckého symposia. Brno, UJEP 1976, s. 185—191.
- Recepce a koncepce. (K syntetickému pojetí socialistického realismu v české marxistické kritice 30. let.)* Václavkova Olomouc 1973. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1976, s. 97—101.
- Předmluva a její čtenáři, zvláště někteří. (K recepci Mahenova Měsíce.)* Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 31, 1982, řada literárněvědná (D), 29, s. 141—149.
- Nezval, čtenář Mahena.* Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 32, 1983, řada literárněvědná (D), 30, s. 34—45.
- Dědic Máchův? (Poznámky k Mahenovu romantismu.)* Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 33, 1984, řada literárněvědná (D), 31, s. 111—122.
- Spor spřízněných. (K vztahům Mahen — Nezval — Halas.)* In: Jiří Mahen, spoluvůrce pokrokové kulturní politiky. Sborník z konference. Brno, Státní vědecká knihovna, Knihovna Jiřího Mahena a Muzejní a vlastivědná společnost v Brně 1983, s. 72—79.
- Mahen a Mácha. In: Literární Bílovice I/2. Bílovice n. Sv., Kruh přátel literatury a umění při osvětové besedě Bílovice nad Svitavou 1983, s. 1—6.*
- Nepravý Dionýsos. (Mezi literaturou a mytologií.)* Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 35, 1986, řada literárněvědná (D), 33.
- Systém, ale bláznivý. (K řádu a smysluplnosti Mahenova Měsíce.)* Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 36, 1987, řada literárněvědná (D), 34, s. 51—57.

PŘEDMLUVY A DOSLOVY

- Čapek-Chod, Karel Matěj: Jindrové.* Praha, Naše vojsko 1958, s. 290—299.
- Blatný, Lev: Housle v mrakodrapu.* Brno, Krajské nakladatelství v Brně 1961, s. 257—266.
- Nikto sa nebude smiat. Päť súčasných českých noviel.* Bratislava, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry 1965, (Ešte raz, nikto sa nebude smiat), s. 324—332.
- Theer, Otakar: Hořká idyla.* Praha, Odeon 1980 (Básník epochy zlomu aneb Několik theerovských protimluvů.) s. 7—26.
- Petiška, Eduard: Svatební noci... a jiné lásky.* Praha, Československý spisovatel 1987 (Bludiště času, lásky a štěstí), s. 311—317.

REDAKČNÍ PRÁCE A EDICE

- Dokořán, almanach mladé literatury.* Brno, Krajské nakladatelství v Brně 1957. 110 s. (Redigoval spolu s Janem Trefulkou.)
- Blatný, Lev: Housle v mrakodrapu.* Brno, Krajské nakladatelství v Brně 1961. 271 s. (Výběr a uspořádání; příprava textu spolu s Karlem Palasem.)
- Mámivá noc.* Praha, Odeon 1969. 355 s. (Výběr a uspořádání.)
- Mámivá noc.* Praha, Odeon 1970. 355 s.
- Čítanka pro střední školy 3.* Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1970. 604 s. (Výběr, uspořádání a příprava textu spolu se Zdeňkem Kozmínem.)
- Kritická ročenka Pro a proti 1963.* Praha, Československý spisovatel 1964. 244 s. (Výběr a uspořádání spolu s Jaroslavem Opavským a Zdeňkem Pešatem.)
- Theer, Otakar: Hořká idyla.* Praha, Odeon 1980. 208 s. (Výběr a uspořádání.)

SKRIPTA

- Česká literatura od první světové války.* In: O české literatuře. Brno, UJEP 1974, s. 133—165.
- Česká literatura od první světové války.* In: O české literatuře. Brno, UJEP 1977, s. 164—209.
- Česká literatura od první světové války.* In: O české a slovenské literatuře. Brno, UJEP 1983, s. 164—217.
- Próza od roku 1948 do poloviny let padesátých a Fróza od poloviny let padesátých do konce let šedesátých.* In: Česká literatura od roku 1945 do současnosti. Brno, UJEP 1987, s. 00—00 a 000—000.

RECENZE

- Zasmějte se včerejšku.* Host do domu, 1, 1954, č. 5, s. 222—223.
- Básnířka mládí.* Host do domu, 3, 1956, č. 9, s. 410—411.
- Jindřich Honzl: K novému významu umění.* Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 6, 1957, řada literárněvědná (D), 4, s. 150—152.
- Román o pouťorové emigraci.* Nový život, 10, 1958, č. 2, s. 143—147.
- O současné próze.* Věda a život, 5, 1958, č. 4, s. 247.
- Zrcátkem pravdu nelapíš.* Host do domu, 6, 1959, č. 2, s. 87.
- Noc jednou, noc podruhé.* Host do domu, 6, 1959, č. 2, s. 85.
- Historie v pohybu.* Host do domu, 6, 1959, č. 3, s. 129—130.
- Slovenská poezie v revolučních letech.* Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 8, 1959, řada literárněvědná (D), 6, s. 118—119.
- Ivan Olbracht o socialistickém umění.* Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 9, 1960, řada literárněvědná (D), 7, s. 263—265.
- Vandrovni knížka satirikova.* Host do domu, 6, 1959, č. 11, s. 513—514.
- Etudy pod platanem.* Host do domu, 7, 1960, č. 1, s. 44.
- Neffův paradox: historická autobiografie.* Host do domu, 7, 1960, č. 3, s. 139.
- Dušan Jefábek: Vítězslav Hálek a jeho úloha ve vývoji české literární kritiky 19. století.* Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 9, 1960, řada literárněvědná (D), 7, s. 252—254.
- Zadržitelnyj sestup Arnošta Lustiga.* Host do domu, 7, 1960, č. 4, s. 186.
- Dílčí vítězství.* Host do domu, 7, 1960, č. 10, s. 475.
- Příležitostná díla básnířky zralosti.* Host do domu, 7, 1960, č. 12, s. 569—570.
- Historický román a současnost.* Host do domu, 8, 1961, č. 4, s. 183.
- K čemu je umění?* Plamen, 3, 1961, č. 6, s. 116.
- Jeden debut na dvakrát.* Host do domu, 8, 1961, č. 9, s. 425—426.
- Života žár chlazený literaturou.* Host do domu, 8, 1961, č. 10, s. 471—472.
- Hranice živelnosti.* Host do domu, 8, 1961, č. 12, s. 588.
- Zatím o nic nejde.* Host do domu, 9, 1962, č. 3, s. 138.
- Milan Jungmann: Karel Nový.* Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, 10, 1961, řada literárněvědná (D), 8, s. 194—195.
- Veselá vdova — neveselé změny.* Host do domu, 9, 1962, č. 3, s. 182—183.
- Novela z JZD.* Host do domu, 9, 1962, č. 7, s. 330.
- Po deseti letech.* Host do domu, 9, 1962, č. 8, s. 373.
- Kniha o umělecké tvůrčí metodě.* Česká literatura, 10, 1962, č. 2, s. 240—243.
- Milan Kundera: Umění románu.* Zagadnienia rodzajów literackich, 5, 1962, č. 1 (8), s. 157—161.
- Bez krásy, bez límce.* Host do domu, 10, 1963, č. 2, s. 110—112.
- Hofmanova povídka.* Host do domu, 10, 1963, č. 3, s. 124.
- Hovor jako program.* Host do domu, 10, 1963, č. 4, s. 171—172.
- Pedagogikou proti kultu.* Host do domu, 10, 1963, č. 5, s. 213.
- Hodina ticha.* Host do domu, 10, 1963, č. 9, s. 382—383.
- Podobenství o člověku kradoucím trám.* Host do domu, 10, 1963, č. 10, s. 427—428.
- Tatarka v proutěném křesle.* Host do domu, 10, 1963, č. 11, s. 455.
- Co se všechno mění.* Host do domu, 10, 1963, č. 12, s. 506—507.
- Malé vzpoury.* Host do domu, 11, 1964, č. 2, s. 89.
- Pohyb s překážkami.* Host do domu, 11, 1964, č. 4, s. 33—39.
- Opožděný román.* Host do domu, 11, 1964, č. 6, s. 62—63.
- Nevykoupená vědnost.* Host do domu, 11, 1964, č. 7, s. 22—23.
- Nový a starý Lustig.* Host do domu, 11, 1964, č. 8, s. 59.
- Lidé v poměrech a život nad poměry.* Host do domu, 11, 1964, č. 9, s. 56—57.
- Reportérem proti své vůli.* Literární noviny, 13, 1964, č. 15, s. 5.
- Podíl reportáže na polidštění prózy.* Plamen, 6, 1964, č. 6, s. 145—148.
- Ani psát se nedá živelně.* Literární noviny, 13, 1964, č. 50, s. 5.
- Hledání tvaru.* Literární noviny, 14, 1965, č. 8, s. 4.
- Reformovaná minulost.* Plamen, 7, 1965, č. 4, s. 154—155.
- Nepřišel slýchat bájesloví.* Host do domu, 12, 1965, č. 7, s. 48—49.
- Cizinec ještě po 24 letech.* Literární noviny, 14, 1965, č. 32, s. 4.
- Sedmero znamení touhy.* Literární noviny, 14, 1965, č. 35, s. 4.
- O těch druhých.* Literární noviny, 14, 1965, č. 46, s. 4.

- Hry prohlédnuvšího romantika*. Literární noviny, 15, 1966, č. 2, s. 4.
- Druhá dušezpytná*. Literární noviny, 15, 1966, č. 25, s. 4.
- Vydlužené prózy*. Literární noviny, 15, 1966, č. 32, s. 4.
- Integrace rozkladem a hrou*. Literární noviny 15, 1966, č. 44, s. 5.
- Mezi poznáním a literaturou*. Literární noviny, 15, 1966, č. 50, s. 4.
- Přísný řád vřavy*. Host do domu, 13, 1966, č. 4, s. 38—39.
- Záznam o potopě, nikoli bez naděje*. Host do domu, 13, 1966, č. 8, s. 32—34.
- Anti-Jirásek*. Literární noviny, 16, 1967, č. 16, s. 4.
- Stabilizovaná labilita*. Literární noviny, 16, 1967, č. 33, s. 4.
- Nejistoty královské a lidské*. Host do domu, 14, 1967, č. 11, s. 70—73.
- Průzkum krize aneb Volné místo pro šestého patriarchu*. Host do domu, 15, 1968, č. 7, s. 58—60.
- Co zmohou slova*. Host do domu, 16, 1969, č. 2, s. 35—36.
- Jan Trzynański: *Rozważania nad semiologią powieści*. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 29, 1980, řada literárněvědná (D), 27, s. 169—171.
- The First World War in Fiction. A Collection of Critical Essays, edit, by Holger Klein*. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 30, 1981, řada literárněvědná (D), 28, s. 149—151.
- Robert Pynsent: *Czech Prose and Verse*. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 32, 1983, řada literárněvědná (D), 30, s. 112.